

Donacijama možemo da napravimo razliku

Autor: Aleksandar Todorović

Mi smo kao ljudska rasa do sada napravili velike korake – u pogrešnom smeru. Da, napravili smo računare, internet, otišli na mjesec, izlečili poneku bolest... Imamo mi tih nekoliko dobrih stvari koje smo napravili i uradili. A sa druge strane? Nuklearne, hidrogene i druge vrste bombi, terorizam; svaki pedalj zemlje je pod nečijim vlasništvom, kao i svaki komad prirode, ropstvo (i ono staromodno i ovo novo u 21. veku kada jednostavno cele dane radiš za nečiji drugi profit i da bi preživeo), dečija pornografija i tako dalje. Prisvojili smo sebi jednostavno čitav svet. Iako živimo sa ogromnim brojem drugih životinjskih i biljnih vrsta, nema tog dela zemlje koji nije u vlasništvu ili neke osobe, ili neke korporacije, ili neke države. Čak smo i Antarktik uspjeli podijeliti među sobom onoliko koliko ga možemo iskoristiti – za ostatak naravno nikoga nije briga (svejedno će se istopiti u skorijoj budućnosti).

Moramo priznati da je ovo fascirajuće. Dobili smo čitavu jednu planetu (zapravo ukrali od svih drugih biljnih i životinjskih vrsta, ali nećemo u detalje) da se množimo, gradimo,

rušimo, iskorišćavamo, a jedina stvar koja je u 2013. još uvijek slobodna jeste nešto što smo sami napravili – internet. Zašto je tako? Pa odgovor je dosta jednostavan, zato što ne pripada nikome i zato što je odavno prešao tu granicu kada može da bude pod nečijom kontrolom tako lako. Svako ima pravo da radi šta hoće i kad hoće na njemu, niko ga ne kontroliše, niko korisniku ništa ne brani da posećuje, niko mu neće pokucati na vrata zbog nekoliko klikova... dobro, to je bila situacija od pre nekoliko godina, i zanimljivo je koliko se toga promjenilo u zadnjih pet do deset godina.

U kakvom stanju je internet danas?

Pa dobro, još uvek je on na neki način slobodno mjesto, ali je na dobrom putu da i on postane nečije vlasništvo. Imamo na jednoj strani ljude koji su obični korisnici i koji rade sasvim obične radnje za današnje vreme na njemu: pričaju sa prijateljima, „skidaju” muziku, gledaju filmove, čitaju vesti i to je manje više to. Daleko od toga da ne postoje ljudi koji rade još mnogo više od ovoga na internetu, ali su takvi ljudi ipak manjina. Sa druge

strane stoje Vlade (pre svega Vlada SAD-a, ali ne zaostaje za njom ni Vlada Velike Britanije, Nemačke i Holandije), Holivud, Silikonska dolina i svako drugi koji očekuje da će ostvariti profit od nečega što je ništa drugo nego pravilno poređan skup nula i jedinica. Takva računica jednostavno nije moguća bez potpune kontrole interneta. Nule i jedinice se lako kopiraju u tom istom redosledu i imamo kopiju tog istog proizvoda koji možemo proslediti dalje, nešto što se ne može sa, recimo hranom, pićem, hardverom... Dakle, očekivati da se zaradi nešto prodavanjem istog zbira nula i jedinica različitim korisnicima koji sami mogu sa tim zbirom da rade kakve god radnje požele (uključujući i kopiranje), jeste sasvim nerealno i jednostavno nemoguće ostvariti. Zato smo došli u vreme kada svakodnevno imamo *DMCA* tužbe za autorska prava – na *YouTube*-u nestaju milioni videa svakog dana zbog tih tužbi, *Google* i *Microsoft* uklanjaju milione rezultata pretrage svakog dana, a neke od tih cenzura su „greškom” zahvatile besplatne programe i dokumentarce koji predstavljaju konkurenciju komercijalnim proizvodima [2, 3].

Rešenje?

Umesto da forsiramo ovakve načine poslovanja, potrebno je primenjivati mnogo jednostavnije rešenje za naplaćivanje: donacije. Sa jedne strane bismo tada imali korporacije koje bi zapošljavale programere da naprave što bolji proizvod da bi korisnici baš njega koristili, a taj proizvod im se

mora dosta svideti da bi mu donirali nešto (dakle mora biti ispravan, bez puno buba (engl. *bug*), brz, pouzdan, grafički lep i jednostavan za korišćenje). Sa druge strane bismo imali obične korisnike koji bi mogli da pristupaju svemu što požele, a to ne smatramo pogubnim za proizvođače. Još nismo upoznali osobu koja ne bi pogledala neki film u kinu umesto na laptopu. Još nismo upoznali osobu koja bi se bunila da poseti koncert autora za koga je čula preko interneta pa joj se svideo. Još nismo upoznali ni osobu koja ne bi platila određenu količinu novca autoru da dobije čvrstu kopiju onoga što joj proizvođač nudi (kao na primer program, film ili muziku na *CD*-u, *DVD*-u ili *USB*-u). Dakle, imamo alternativan način zarade i u primeni je već u mnogobrojnim manjim firmama širom sveta.

Šta bismo sve dobili time?

Kao prvo, dobili bismo kvalitetnije proizvode, kvalitetnije proizvođače i zadovoljnije korisnike. Dobili bismo novu kreativnu radnu snagu, jer bi sigurno postojao neko od nas ko bi pokušao da bude deo u snimanju nekog filma, ili bi pokušao da snimi pesmu kada bi jednostavno mogao da dobije program preko kojeg bi mogao to da uradi, a da ne mora da plati za takav program nekoliko stotina ili čak i nekoliko hiljada dolara. Naučna dostignuća bi bila mnogo veća kada bi svi naučnici mogli da imaju sve informacije koje im trebaju na raspolaganju dvadeset četiri sata u danu svakoga dana. Verovatno ne bi

napredovala isključivo jedna firma ili isključivo jedna država – čitava ljudska zajednica bi napredovala, ovaj put u pravom smeru.

Šta bismo izgubili?

U početku bi verovatno bio manji profit kada bi se više firmi okrenulo ovom načinu zarade, međutim, ako bi taj proizvod uspeo da privuče više ljudi i bio kvalitetan, ne vidimo razlog zašto se za taj proizvod ne bi donirala velika količina novca. Imamo dve moguće budućnosti: u jednoj se sav softver i multimedija plaća, a u drugoj je sve besplatno. Na nama je da odlučimo koja će od tih budućnosti da se ostvari. U početku bi takve firme verovatno izgubile deo svog profita, ali bi u malo daljoj budućnosti mogle da profitiraju višestruko. Mislimo da se za kraj ipak moramo zapitati i šta je postao novac u današnje vrijeme? Ništa drugo nego još jedan zbir pravilno poslaganih nula i jedinica...

Šta mogu ja kao pojedinac da uradim?

Ovaj korak jeste vrlo jednostavan, ali smo u takvom vremenu da bi taj jedan ispravan korak danas doneo mnogo lepše sutra kada je tehnologija u pitanju – donirajte. Mnogo ljudi jednostavno nije svesno da za skoro svaki program postoji neka besplatna alternativa. Možda nije bolja ili brža ili grafički privlačnija od drugih komercijalnih proizvoda, ali ne smete da zaboravite da su ti proizvodi lošiji samo zato što njihovi autori nisu u

dovoljnoj meri podržani od strane običnih korisnika. Dakle, umesto da platite 150 dolara za neki komercijalni program koji će vam služiti za određeni posao, donirajte 100 dolara nekom programu sa otvorenim kôdom koji ima slične mogućnosti, pa čak i ako je za stepenicu niži od tog komercijalnog po kvalitetu, izgledu i funkcionalnosti. Na taj način ćete dobiti program sa kojim ćete se morati verovatno malo potruditi i napraviti tri klika umesto dva, ali daćete svoju podršku nekim dobrim programerima koji su se potrudili da vam pruže tu tehnologiju besplatno, i još će vam ostati 50 dolara više u džepu. Kada bi dobar deo nas tako postupao redovno, imali bismo neviđene koristi, i kao pojedinci, i kao zajednica, a komercijalni programi postepeno bi mogli da postanu prošlost. Muzika bi se sve više davala besplatno, a možda bismo tokom naših života doživeli i da možemo da gledamo neke filmove bez straha da nam policija zbog toga pokuca na vrata (što je sasvim moguće da se desi za, recimo pet godina). Dakle, sve što je potrebno je napraviti jedan korak u suprotnom smeru od onoga na koji smo navikli.

Korisni linkovi:

- [1] <https://flattr.com/>
- [2] <https://torrentfreak.com/hollywood-studios-take-down-pirate-bay-documentary-130519/>
- [3] <https://torrentfreak.com/microsoft-censors-openoffice-download-links-130814/>